

te winnen, te 'redden'. Niet anders was de visie van Himmler bij wie men naast alle onverbiddelijke hardheid waarmee hij zijn werkelijke en vermeende tegenstanders uitroeide, spreken kan van zekere sentimentele gehechtheid aan wat hij voor de 'Germaanse' volksmassa's van Nederland hield. De algemene Duitse economische politiek was evenwel Himmlers domein niet en zij was evenmin het domein van de *Reichskommissar* die gebonden was aan de strikte aanwijzingen die hem uit Berlijn bereikten. Nog afgezien van het feit dat de oorlog zelf het steeds moeilijker maakte Nederland enigermate te ontzien, was in de Duitse hoofdstad de economische zeggenschap van meet af aan in vèrgaande mate geconcentreerd bij machthebbers die de 'Germaanse solidariteit' lariekoek vonden of, op zijn best, een luxe die Duitsland zich niet kon permitteren. Vooral de *Beauftragte für den Vierjahresplan* en *Reichsmarschall des Grossdeutschen Reiches* Goering (formeel, na Hitler, de tweede man in de hiërarchie van Nazi-groten) en de *Reichswirtschaftsminister* Funk waren onvervalste Duitse chauvinisten voor wie Nederland een overwonnen natie was waarmee men kon doen en laten wat men wilde. Zo werd ook in kringen van de *NSDAP* alsmede aan de toppen van het politiek nogal machteloze Duitse bedrijfsleven gedacht: uit een land als Nederland moest men halen wat er in zat, alle middelen waren geoorloofd om dat doel te bereiken. Goering was het die, door *Generalkommissar* Fischböck opgestoot, begin '41 tegen velerlei weerstanden in (wij schetsten ze in hoofdstuk 9 van ons vierde deel) wist door te zetten dat de deviezen-grens tussen Nederland en Duitsland opgeheven werd waardoor het aan Duitsers die ongelimiteerde hoeveelheden *Reichsmarken* naar Nederland konden overbrengen, gemakkelijk werd gemaakt Nederlandse waarden op te kopen. Ook de wederzijdse in- en uitvoerrechten werden, met handhaving overigens van de douanecontrole, opgeheven.¹ Twee-en-een-half jaar later, eind '43, gaf Seyss-Inquart Mussert '*vollkommen recht*' toen deze constateerde dat (aldus Seyss-Inquarts verslag aan Himmler) '*die vollkommene Aufhebung der Währungs- und Zollgrenzen zwischen den Niederlanden und Deutschland zu einer nahezu totalen Abschöpfung des Gütervorrates in den Niederlanden geführt habe, in Gegensatz zu den anderen besetzten Gebieten, insbesondere Belgien.*'²

¹ Begin '42 werd aan Hirschfeld opdracht gegeven, de vorming van een Duits-Nederlandse Tolunie voor te bereiden. Hirschfeld vroeg toen de Raad voor het Bedrijfsleven (waarover straks meer) om advies; dat advies was negatief en het *Reichskommissariat* liet de zaak toen rusten. ² Brief, 26 nov. 1943, van Seyss-Inquart aan Himmler (BDC, 2119-25). In tegenstelling tot hetgeen Seyss-Inquart meende, was België in feite in gelijke mate geplunderd.